

qu'al fi del fi ma vi-da vo - la. Po-bra de mi! po - bra vi-o - la que l
m'haig de mo-rilluny d'elli so - la. Po-bra de mi! com la vi-o - la m'haig

ro-ma-ni din-tre del bosc l'ha del-xat so - la! vo - la! —

de mar-ci que cap al cel maes-sen-cia

ritard.

MELANGIA

El meu galan se n'és anat,
l'ingrat!
se n'és anat camí de França.
El meu galan me n'ha deixat
l'ingrat!
quedant mon cor sense esperança.
Pobra de mi!
Jo l'vull seguir,
que al fi del fi
ma vida vola.
Pobra de mi!
pobra viola
que l'romani
dintre del bosc l'ha deixat sola!

El meu galan se n'és anat,
l'ingrat!
se n'és anat quan més l'aimava.
El meu galan me n'ha deixat,
l'ingrat!
quan el Rector ja ns esperava.
Pobra de mi!
Per mon destí
m'haig de mori
lluny d'ell i sola.
Pobra de mi!
com la viola
m'haig de marci,
que cap al cel ma essència vola.

IGNASI IGLESIAS

quando penso che questo libro, nel quale io studio, con tristezza, tanta corruzione e tanta depravazione e tante sottilità e falsità e crudeltà vane, è stato scritto in mezzo alla semplice e serena pace della tua casa...» I la novela s desenrotlla per medi d'una psicologia vivent i complicada, que denota a estones l'influència *intellectual* de les obres den Bourget, sense que aquest, emperò, hagi pogut infiltrar en ella la seva sentimentalitat banyada de tristesa i pessimisme. Mentres en Paul Bourget fa psicologia subtil i feminina, en d'Annunzio observa d'una manera refinada i mascle l'esperit de l'Home.

Andrea Sperelli és el protagonista d'*Il Piacere*. Constitueix una figura real i vigorosa, traçada magistralment, am perdurables colors i linies immortals. És l'expressió perfecta del Don Juan intellectual modern, del descendent d'una raça aristocràtica i refinada. Sperelli és poeta i psicòleg i artista i *sportsman* tot alhora, entregat a l'alta corrupció moral a que s'arriba quasi sempre en epoques de Decadència. És un seductor ingenu i fatal al mateix temps. «Egli aveva in sé qualche cosa di Don Giovanni e di Cherubino: sapeva essere l'uomo d'una notte erculeo e l'amante timido, candido, quasi verginale». I és també un amant invulnerable: «La giovinezza in lui, contro tutte le corruzione, contro tutte le disperzione, resisteva, persisteva, a somiglianza d'un metallo inalterabile, d'un aroma indistruttibile». A la seducció de la seva veu, ell unia una mirada subtil i penetrant, «un sguardo indefinibile que semblava despullar les dones, veure-les nues a través dels vestits, tocar-les sobre la pell viva». Am tot i aquesta impudica sensualitat, Sperelli és un artista de debò, un esteta que s'interessa i es preocupa am vehemència de les coses de l'art, de la bellesa viva de la Natura i de la Dona. «Per la naturalesa del seu gust, ell recercava en els amors una multiple gaubança: l'alta commoció intellectual, l'abandó an el sentiment, les impulsions de la brutalitat. Però com ell ho perseguia am delectació, del mateix modo que un estetic, treia naturalment del món de

les coses molta part de la seva ubriaguesa. Era un delicat histrió que no comprenia la comedia de l'amor sense un escenari». Descendent d'una antiga família noble de l'Itàlia, havia conservat la tradició, viva en ella, de la cultura intellectual refinada, de l'elegància subtil i aristocràtica i de l'art emocional. «Egli era, per così dire, tutto impregnato di arte... Dal padre a punto ebbe il gusto delle cose d'arte, il culto passionato della bellezza, il *paradosso disprezzo de' pregiudizi*, l'avidità del piacere». Però lo important dintre del *teoric* o *prestablet* desenrotllament de l'existència de Sperelli, lo verament nou de les idees que aquest personatge professava, és la màxima que l seu pare am freqüència li havia donat, la qual recorda l'esperit d'aquells temps de Leonard en que fins en la vida exterior de relacions se respirava un subtil aroma estetic. Heus-aquí la mentada màxima: «Bisogna fare la propria vita, come si fa un'opera d'arte. Bisogna che la vita d'un uomo d'intelletto sia opera di lui. La superiorità vera è tutta qui». I no conforma això, en el pol oposat, am les doctrines individualistes d'Ibsen, i fins am les de Socrates, proclamant l'idea de la superioritat en l'home que ennobleix continuament el propi esperit, en l'individu que edifica la propria vida fóra del contacte material am la societat? Fins el neomisticisme d'ara de poc no ha sigut altra cosa que això: egotisme o resolució moral de l'individualisme anarquí; çò és, cultivar-se interiorment, am l'ajuda de la Voluntat, pera un mateix augmentar-se i atenyar la formació d'aqueixa superioritat obscura, que nia en nosaltres inconscient, puix l'home és *qualcom* que *séns treva té de sobrepujar-se*. Pera cumplir aquell aforisme, el pare de Sperelli recomanava an aquest ultim: «Bisogna conservare ad ogni costo intiera la libertà, fin nell'ebbrezza. La regola dell'uomo d'intelletto, eccola: *Habere non haberi*». Però és que n els heroes den d'Annunzio s'ha observat una gran lucidesa d'esperit en mig de les voluptats entorpidores, sels ha notat un gran domini de sí mateixos al trobar-se en algun moment crític. La costum dels analisis psicologics impideix

l'abandó de la llur ànima. Més, tornant a l'esperit de Sperelli, aquelles maximes *voluntaries*, com diu en d'Annunzio, queien, per regla general, en una naturalesa involuntaria, en un home en qui la potencia volitiva era molt debil. En Andrea Sperelli, «la voluntà, disutile come una spada di cattiva tempra, pendeva al fianco di un ebro o di un inerte».

Una ànima de l'essencia de la de Sperelli, un home que considerava a la Dòna com una font divina i eternal de bellesa i d'emocions, forçosament tenia de sucumbir a l'influencia poderosa i terrorifica d'aquella. Però Andrea Sperelli va esser un vençut a mitjes. El seu esperit conscient i perfidiós contaminava i corrompia i violava ls cossos de les tristes víctimes de la seva passió fogosa i *criminal*. «Egli aveva in sé i germi di tutte le infezione. Corrompendosi, corrompeva... Il perversimento de' sensi gli faceva ricercare e rilevare nelle sue amanti quel ch'era in loro men nobile e men puro. Una bassa curiosità lo spingeva a sceglier le donne che avevan peggior fama; un crudel gusto di contaminazione lo spingeva a sedurre le donne che avean fama migliore». Però aquesta perversitat sensual aviat li va causar punyents tortures interiors. El primer amor carnal que ell va tenir, la primera de ses amistançades va esser una lady inglesa, Constanza Landbrooke, dòna hermosa però sense ànima i d'una sentimentalitat ximpleta i pueril, quina passió no va deixar en l'esperit d'Andrea l'impressió més petita ni l record més lleu. I pera no profanar l'ànima propria, ell va tenir l'orgull i l'habilitat de no establir amb aquella dòna comunió espiritual de cap mena, sinó tant solament el simple contuberni dels sentits.

«Idealmente, egli si sentiva attratto da una di quelle cortigiane del secolo XVI che sembrano portar sul volto non so qual velo magico, non so qual trasparente maschera incantata, direi quasi un oscuro fascino notturno, il divino orrore della Notte.—Incontrando la duchessa di Scerni, Donna Elena Muti, pensò: Ecco, la mia donna.» Aquesta talment era creada pera exercitar l'amor. La

sobirana bellesa del còs d'Elena Muti va fer recordar a Andrea Sperelli l'imatge de la Danaè del Correggio. Les circumstancies en que Sperelli va efectuar la seva conquesta són triomfals, solemnes i quasi meravelloses. Les escenes de la possessió, d'una violenta sensualitat, estan impregnades de bellesa i de dolcesa. Elena és una d'aqueixes dones que estan iniciades en els secrets misteriosos de les altes voluptats sexuals, que excel·leixen en la prodigació dels més subtils refinaments d'amor: ella sabia desvetllar en els sentits la *illusió* carnal més profunda. En ella Sperelli va trobar un camp obert pera les seves curiositats, un terreny propici a les seves exploracions i experiments. I ben tost això l va precipitar en els abims pregons del vici. «Tot seguit va deixar-se abatre, va abdicar enterament i per sempre a la seva voluntat, a la seva energia i dignitat internes.» La força moral va començar a mancar-li aviat; els sentiments culpables i egoistes i perversos se varen apoderar d'ell; dintre la seva ànima se va agegantar la contradicció psicològica, el dualisme entre l Jo conscient de la voluntat i el Jo impulsiu de l'instint, sobre ls que aquella s trobava fonamentada. La seva existencia va devenir «una lluita continua de forces contraries dins dels termes d'un cert equilibri». «Il suo spirito pareva chiuso in un cerchio, entro cui turbinavano confusamente tutti i fantasmi delle sensazioni.»

Ell comprenia bé prou que aquells ardors sensuais no eren el veritable Amor, que aquella flama que encenia l seu desig no tenia re de comú am l'estimació verdadera; i, en comptes de resoldre la tendència del instint, el seu pensament sofistic el va portar cada dia a imaginar noves i desconegudes formes de passió, els seus instints malalts el van empenyer a cercar am dalit i febre sensacions inexperimentades i més complexes de plaer. «En Andrea la mentida va devenir una costum, gaire bé una necessitat: ell va arribar a no puguier esser mai verament sincer.» I la seva pensa aprovava aqueixa negativa inclinació moral així: «Acui-

re e multiplicare i sofisme equivale dunque ad acuire e multiplicare il proprio piacere e il proprio dolore. *Forse la scienza della vita stà nell'oscurare la verità.*» Avesat a l'auto-inspecció dels moviments animics, ell propiament se posava de manifest, agravant-la d'una manera viva, la seva esgarrifosa miseria interior. Els seus crudels analisis morals se convertien en un joc implacable i destructor de la seva ànima. «Per una specie di ubriacchezza, per una specie di follia datagli dall'eccesso della sofferenza, egli andava ciecamente in contro a torture nuove e sempre più crudeli e sempre più insensate, aggravando e complicando in mille modi le condizioni del suo spirito, passando di perversimento in perversimento, di aberrazione in aberrazione, di atrocità in atrocità, senza potersi più arrestare, senza avere un attimo di sosta nella caduta vertiginosa.» El seu fervent misticisme estetic es va adunar a una voluptuosa i perversa misticitat psicològica.

La gran passió carnal amb Elena Muti va deixar marcada en la sanc de Sperelli l'imprompta inesborrable i fatal dels sentits d'aquella dòna. Ell i ella varen trencar sobtadament les seves relacions. Més l'aventura que va ocasionar la conquesta triomfal d'Elena «aveva, d'un tratto, inalzato Andrea Sperelli, in conspetto delle dame, a un alto grado di potere». D'allavores en endavant, les víctimes varen augmentar d'una manera extraordinària, fins arribar a l'aventura d'Ippolita, causa del duel de Sperelli amb l'amant d'aquesta, a qui l'primer acabava moralment d'arrebaçar al seu mateix davant la superba amistançada. En el desafiament, reb Andrea Sperelli una gran ferida que l'conduïx fins a les portes de la mort, a la vora del sepulcre. En els moments de la seva commosa i poètica convalescència, que va escolar-se en el palau d'una seva tia a Schifanoja, en d'Annunzio escriu les seves més hermoses i sentides pàgines, de poesia més original i elevada, de psicologia més profunda i vivent: en elles l'autor desplega amb una misticitat buddhica inefable, amb una mena de plaent sentit filosòfic, lo que an ell li sembla cons-

titueix la veritable i única felicitat de viure. Apar que en Andrea hagi desaparegut tot d'una i per in æternum l'home corromput i pervers, que hagi mort la seva vida artificial d'abans, que per sempre s'hagin esvanit de la seva ànima la degradació infamant i l'hipocresia verinosa. En aquells dies memorables l'home s'va tornar altament bo, l'esperit d'Andrea va devenir pur i virginal.

JOAN PEREZ JORBA

(Seguirà)

L'AUFABREGA

*Aquesta mala olorosa
de la nit de Sant Joan
llença flaira, silenciosa,
entremig de la bravada
de la nit incendiada
per tants focs que s'van alçant.*

*Entremig dels núvols roigs,
el cel blau i les estrelles;
entremig dels crits de goigs
remoregen fontanelles;
i entre l'baf esbojarrant
una flaira s'va escampant
fresca, suau i candorosa:
les aufabregues la fan:
són les mates oloroses
de la nit de Sant Joan.*

*Donzelles enamorades
d'un nuvi esdevenidor,
escabellen les aufabregues
perquè facin més olor!*

*L'aufabrega escabellada
és un encenser violent
que al llençar la flaira enlaire
augmenta l'encantament.*

*Quina olor més fresca i forta
ara que ls focs ja sen van!
Sant Joan, obriu la porta
perfumada de llevant!*

*I en el matí d'aures blanques
l'aufrag trobarà
altres aromes germanes
que la nit fan oblidà.*

JOAN MARAGALL

IFIGENIA A TAURIDA.
TRAGEDIA DE GÛTHE.
TRADUCCIÓ DE JOAN
MARAGALL

(Continuació)

ACTE TERCER

ESCENA PRIMERA

IFIGENIA I ORESTES

IFIGENIA

Ai, malhaurat! El jo desfer-te ls llaços
t'és senyal d'una sort ben dolorosa:
la llibertat que t dóna aquest sant temple,
missatgera és de mort, com aquell últim
obri ls ulls a la llum del qui agonitza.
Prò encara no vull dir-me ni vull dir-vos
que esteu perduts del tot: me resisteixo,
am mà homicida, a mort a consagrar-vos;
i mentres siga jo sacerdotessa,
mai ningú, fos qui fos, tocar podria
les testes vostres. Més si així me nego
al meu dever, que irat el rei demana,
ben prompte posaran altra donzella
en mon lloc: no us podré assistir llavors
altrament que amb els meus ardents desitjos.
Compatrici estimat! Si fins l'innoble
sirvent prop nostra llar posat per Jupiter
ens és tant benvingut en terra estranya,
quanta benedicció, quanta alegria
no mereixeu vosaltres, on retrobo
l'imatge venerada d'aquells heroes
de ma niçaga, i que semblaveu dur-me
reconfort per mes dolces esperances?

ORESTES

Digues-me si, prudent, has fet proposit

d'amagar el teu nom i ta ascendencia,
o si jo puc saber qui és la que m parla
semblant a una immortal.

IFIGENIA

Tot desseguida

jo te m daré a conèixer, més escolta:
acaba-m de contar lo que m mig-deia
el germà teu, de la fi que esperava
en el llindar domestic, crudel, muda,
a aquells valents que van tornar de Troia.
Ben jove m van portà an aquestes platges,
prò m recordo de quan, espadrida
i admirada a l'ensem, tota ansiosa
jo mirava a aquells heroes que passaven
com si l'Olimp am portes ben obertes
hagués dat pas als de la raça augusta
per enviar-los al terror de Troia.
Agamemnon, de tots, era el més noble.
Digues: és cert que al retornà a la patria
l'heroe caigué sota les mans traidores
de sa muller i Egiste?

ORESTES

Aixís era.

IFIGENIA

Micenes, ai de tu, desventurada!
les mans dels fills de Tantalus no paren
semblant malediccions; com la mala herba
que, agitant amb el vent ses flors adustes,
entorn escampa la llevor copiosa,
ells de pares a fills aixís engendren
el crim en descendencia interminable.
Descobreix-me del tot allò que sobte
amb un vel de terror cobert m'havia
el germà teu. Com fou que va salvar-se,
en aquell jorn de sang, el rebrot últim
de la gran branca, aquell gentil Orestes
destinat a venjà al seu pare un dia?
També l destí l'ha pres entre les malles
de l'Avern, o bé no? Que és viu? I Electra?

ORESTES

Viuen...

IFIGENIA

Sol d'or, els teus raigs més hermosos

deixa-mels oferí en mercès a Jupiter,
que jo só pobre i no tinc mots als llavis.

ORESTES

Duus voluntat als prínceps de Micenes?
Algun llaç més estret amb ells te lliga,
com ta bella alegria sembla dir-ho?
Doncs fes el cor ben fort, que és cosa dura,
pel que és content, recaure al dol de sobte.
La mort d'Agamemnon és quant sabies?

IFIGENIA

No és prou?

ORESTES

És la meitat del gran desastre.

IFIGENIA

Què haig de temer? Electra, Orestes, viuen...

ORESTES

I no sents cap temor per Clitemnestra?

IFIGENIA

Ni temor ni esperança han de salvar-la.

ORESTES

Del món de l'esperança ja n'és fora.

IFIGENIA

Vessà sa propria sang, estemordida?

ORESTES

No; però hagué mort d'aquesta sang mateixa.

IFIGENIA

Diga-ho d'un cop, que jo no m'atormenti
am l'incertesa que m fa batre ls polsos
sordament en el front tot ple d'angunia

ORESTES

Així ls déus me destinen al missatge
d'allò que de bon grat amalaria
al fons del mut imperi de les ombres?
An això m força contra ma volença
ta boca graciosa, i tant sols ella
pot lograr confessió de tanta engunia.
Electra, el dia de la mort del pare,

va amagà al seu germà a casa d'Estrophius,
que de bon grat el va acullir, criant-lo
al costat del seu fill, que s deia Pilades.
Una bella amistat va unir ben prompte
al dos infants, que tot creixent sentien
creixer també un anhel de gran venjança
per la mort d'aquell rei. Cap a Micenes
disfregats van anar, tal com si fossin
uns estrangers duent la trista nova
de la mort de l'Orestes, i les cendres.
La reina va aculli-ls molt bé en la casa,
ont Orestes a Electra s descobria.
La germana al germà acabà d'encendre
en venjatiu desig que servà oculte
per tant temps en presència de la mare.
Va portar-lo an el lloc allí on queia
el pare llur, i aon encar hi havia
d'aquella tant traidorament vessada,
una taca de sang tota confosa,
que per molt que s rentés restava livida,
misteriosament com amenaça.
Am paraules ardents contava Electra
l'abominable fet, sa trista vida,
del traidor l'insolencia triomfadora
i els perills que podien veni an ella
d'una mare en madrastra transformada.
Llavors donava la pairal espasa
Electra a Orestes tot encès en furia...
i a mans del fill va caure Clitemnestra.

IFIGENIA

Déus immortals que en la claror serena
d'un dia etern viviu, damunt dels nuvols
cada jorn renovats, per xò m tenieu
dels meus i de la patria separada,
i m'havieu donat a vora vostre
la tasca filial de servà encesa
la llum del foc sagrat? I per xò atreieu,
a la flama semblant, l'ànima meva,
perennement brillant i piadosa,
envers la vostra estada, perquè un dia
sentís, més fundament com més tardanes,
horribles noves de la casa meva?
Parla-m del malhaurat! Parla-m d'Orestes!

ORESTES

Així pogués parlar-te de sa mort!
Com del bull de la sang per ell vessada

l'esperit matern va alçar-se, i a les filles de la nit va cridar: va di-ls: «Seguiu-lo al parricida! Siga vostra presa!»
Elles tot desseguir van escoltar-la.
Tot desseguir la llur mirada buida van girà entorn com famolenques aligues; se van remoure dins del llur cau negre; dels reconcs més obscurs, silenciosos, van eixir llurs companys, el greu, el dubte; del fons de l'Aqueron s'alçà un mal aire: en ell eternalment s'agita horrible l'imatge de les coses que ja foren, portant gran turbació entorn de la testa del culpable. Llavors am llur mandato de perdició van arribar les Furies a la terra que ls déus han fet hermosa i d'on maledicció un jorn va treure-les. Am rapid pas al fugitiu segueixen, i sols reposen per de nou combatre-l.

IFIGENIA

Malhaurat! Tu, que en cas igual te trobes, prou sents, ho veig, lo que ell sofreix, pobre [home!

ORESTES

Què vols dir, cas igual?

IFIGENIA

Ton fratricidi:
el teu company ara mateix m'ho deia.

ORESTES

No puc sofrir que sigues enganyada, ànima gran! amb una tal falsia: parany am que l'astúcia recelosa se rodeja sovint en terra estranya; prò entre tu i jo sols la vritat imperi. Jo sóc Orestes, i aquest cap culpable cerca la mort i aboca-s a la fossa. Benvinguda la mort, vinga com vinga! Prò al meu amic i a tu, sies qui vulles, us desitjo salvats; malagradosa restar sembles aquí: cerqueu fugida amdós, i a mi deixeu-me estar que mori. Caiga l meu cos inanimat per sempre; ma sang cap al mar corri fumejanta portant maledicció a la costa barbra.

Aneu: allí en la nostra hermosa Grecia comenceu amorosos vida nova.

(S'allunya.)

IFIGENIA

Oh esperança complerta, bella filla del pare gran, per fi vers mi devalles! Com me sembles d'aprop prodigiosa! Tot just, tot just el meu esguard arriba fins a tes mans, que, de bells fruits ben plenes i de corones, el tresor ens porten de l'Olimp. I així com els dons dels prínceps se coneixen pel nombre i l'abundancia (que an ells els sembla poc lo que a tantíssims sembla riquesa), així, oh déus! els vostres per ser pocs se coneixen, i de dies sabiament preparats: que sols vosaltres sabeu lo que ns convé, i l'extens regne del pervindre veieu que an els ulls nostres amaga un vel de nuvols i d'estrelles. En calma oïu nostres ardents pregaries d'infants impacients que am pressa us insten; més vostres mans no volen mai donar-nos els daurats fruits del cel fins que maduren. Pobre d'aquell que tasta temerari la fruita verda que mortal li torna! [pero Feu, doncs, que aquesta que tant temps es-benhaurança per mi tot just somniada, ara no s'esvaeixi tal com solen les ombres d'aquells morts aimats en vida, que m seria tres voltes dolorosa!

ORESTES (tornant)

Si als déus invoques, sia per tu i per Pilades, més a mi en els teus precés no m'anomenis, que al parricida, tu, no l salvaries, i ell sols maledicció podria dur-te.

IFIGENIA

La sort teva i la meva estan lligades.

ORESTES

Oh, no diguis això! Deixa que vagi a la mort jo tot sol: que si tinguessis un vel per amagà an aquest culpable an els ulls de la gent, no lograries amagar-lo a aquells ulls de les que sempre me vetllen de la vora; am ta presència,

oh dòna celestial, tu les apartes
un xic de mon costat, però no fugen
pas gaire lluny de mi: elles no poden
petjà aquest bosc sagrat, però jo sento
no molt lluny llurs horribles riallades.
Aixís al peu de l'arbre ls llops esperen
al caminant que esporuguit hi puja.
Elles esperen fòra d'eix recinte;
i així que n surti jo veuras com s'alcen
de tots costats movent gran polsaguera,
agitant les llurs testes serpentine,
i emportant-sem com presa una altra volta.

IFIGENIA

Orestes: vols senti un mot amigable?

ORESTES

Val més que l guardis per qui ls déus estimin.

IFIGENIA

Ells donen llum per esperança nova.

ORESTES

Jo veig la resplendor enterbolida
del riu dels morts en mig de la fumera
que m guia vers l'infern.

IFIGENIA

Altra germana
no tens a més d'Electra?

ORESTES

Sols an ella
he conegut: una més gran n'hi havia:
nostre horrible destí li fou propici
enduent-se-la de la casa atribulada.
No m preguntis res més, que aixís ajudes
a les Furies, que sembla que s delitin
en bufar dins de l'ànima les cendres
per no deixà apagar l'ultima brasa
de l'incendi fatal de casa nostra.
Durarà eternalment aquesta flama [tiri?
que ha encès l'infern per dar-me un tal mar-

IFIGENIA

Jo an aquell foc t'hi porto encens suau.
Vull que d'amor el pur halè aconsoli
l'ardència del teu pit. Aimat Orestes,

que no m comprens? Les Furies venjatives
t'han assecat la sang dintre les venes,
o bé corre per dintre dels teus membres
l'encís petrificant de les Gorgones?
Si la sang maternal per tu vessada
desde l'infern pregon venjança crida,
no pot la veu d'una germana pura
per tu cridà a l'Olimp misericòrdia?

ORESTES

Jo la sento, la sento. Tu vols perdre-m:
viu en tu una deessa venjativa.
Qui ets, que aquesta veu va removent-me
horriblement per dintre les entranyes?

IFIGENIA

Pregunta-ho al teu cor. Orestes, mira-m!
Ifigenia jo sóc.

ORESTES

Tu?

IFIGENIA

Germà!

ORESTES

Aparta-t.

Fuig! No m vulguis posar les mans a sobre,
que de mi surt un foc inextingible
com del vel de la núvia de Crèusa.
Jo soc indigne, i vull morir com Hèrcul,
amagat de tot-hom, ple de vergonya.

IFIGENIA

Oh, no! No has de morir! Fes que jo senti
de tu un mot reposat; desfés el dubte,
fes-me segura de la grossa ditxa
anhelada tant temps! Com una roda
d'alegria i de dol tinc dins de l'ànima.
Jo, que dels homes fujo tremolosa,
vers el germà se men va l cor sèns freno.

ORESTES

És el temple lienic el que miro,
i a la sacerdotessa en sacra furia?

IFIGENIA

Escolta-m, mira com el cor se m'obre,

després de tant sofri, a la benhaurança
d'ara besà, esdevingui l que esdevingui,
la teva testa aimada: al goig de pendre-t
entre ls meus braços, que tants cops s'havien
obert en va a les buidors dels aires.
Mai del Parnas saltà la font eterna
de roca en roca a baix la vall daurada
com ara l'alegria salta i corre
del meu cor onejant, com me circunda
d'un mar de benhaurança... Ai, Orestes!
Orestes! Germà meu!

ORESTES

Hermosa ninfa,
d'aquests afalacs teus jo no men fio:
pensa que les serventes de Diana
han d'esser més austeres; que la deessa
castiga als qui profanen el santuari.
Aparta del meu pit aquestos braços!
Si a algun donzell vols estimar salvant-lo
i oferir tendrament tanta ventura,
encara ton voler vers l'home digne
que és mon company: el trobaras tal volta
per quell camí rocós. Vés-hi, doncs, cerca-l,
i a mi deixa-m estar.

IFIGENIA

Germà, retorna-t.
Coneix a la germana retrobada,
i no prenguis per terbola impudència
la joia fraternal, com el cel pura.
Oh déus! Treieu el dolorós desvari
d'aquests ulls massa fixos; que no sigui
aquest moment de la suprema joia
encara per més mal. Mira-la, mira-la
l'altra germana tant temps hà perduda!
Damunt l'altar mateix del sacrifici
la deessa va pendre-m i em salvava
portant-me aquí, dins del seu propi temple,
ont ara tu deuries ser la víctima
sacrificat per mans de ta germana.

ORESTES

Malhaurança! I el sol pot veure encara
aquest ultim horror de casa nostra!
Electra, no ets aquí? Tu també vine
i morim tots: no servis l'existència
a un destí més crudel. Sacerdotessa!

Ja t segueixo vers l'ara: el fratricidi
és vell usatge de la nostra raça,
i grans mercès, oh déus! ara jo us dono
de que m desarreleu d'aquí la terra
abans de tenir fills. Creu-me, germana,
no estimis massa al sol ni a les estrelles,
i vine am mi cap al pregon imperi.
Com niarada de dracs que l'infern cria
i lluitant s'agarbonen, nostra raça
rabiosa s destrueix. Vine, ignoscenta,
oh vine am mi abans que sigues mare!
Me mires demanant misericordia!
No ho facis! Am tals ulls Clitemenestra
cercà l camí del cor del fill: debades!
Ell alçà l braç, caigué la mare en terra.
Au, esprit indignat, aixeca-t! Furies!
feu rotlló i assistiu a la gran obra
que espereu: a la cruenta, a l'ultima.
No ha estat pas la venjança, no ha estat l'odi
qui ha esmolat l'arma. La germana meva
aimant, serà, per força, la que m mati.
No ploris pas, que tu no hi tens cap culpa.
Desde que sóc al món jo no recordo
havè estimat ningú tant com podria
ara estimar-te a tu, germana meva.
Alça l'acer i péga fort, no temis,
parteix el pit, obrint ampla sortida
als torrents agitats que dintre hi bullen.

(Cau extenuat.)

IFIGENIA

No puc pas resistir jo tota sola
tal goig am tal miseria. Aont ets, Pilades?
Ont ets, oh bon amic, perquè m'ajudis?

SEGONA ESCENA

ORESTES

(Retornant-se del seu esmortuiment, i alçant-se.)

Altres cop! De les ones del Leteo
deu-me l'ultima copa de pau freda.
Ben prompte l darré espasme de la vida
en el pit se fondrà; l'ànima prompte,
a la font de l'oblit abandonant-se,
correrà vers vosaltres, oh fantasmes
que us esteu en la boira eterna; plasqui-us
el rebre ací a repòs al costat vostre

a l'home perseguit aquí en la terra.
 Quina remor que sento entre les branques!
 Quin xiuxejar de veus en la foscuria!
 Són ells, que vénen a mirà al nou hoste!
 Quina és aquesta colla que s'ajunta
 com si fos una raça sobirana?
 Avancen tots en bona companyia,
 joves am vells, els homes am les dones:
 tots semblen déus i tots entre ells s'assemblen,
 els fantasmes que s mouen: són els avis
 de ma casa. Jo veig Atreu i Tiestes
 parlar-se amics prop dels dos nins qui juguen.
 Ja no hi ha odi, doncs, entre vosaltres?
 Se us fongué quan la llum del sol va fondre-

[se-us?

Deu-me la benvinguda, que m'uneixo
 a la vostra solemne comitiva.
 Benvinguts, pares! Jo sóc Orestes,
 de vostra raça l'home darrer.
 Lo que sembraveu ell ho cullia:
 porta una carga, maledicció;
 però aquí les cargues s'alleugereixen:
 volgueu-me pendre en el vostre estol.
 Salut, Atreu! També a tu, Tiestes!
 Entre vosaltres no hi ha enemics.
 Mostreu-me al pare: sols una volta
 l'he vist en vida. Oh pare, ets tu?
 I al costat portes, aimant, la mare?
 Clitemenestra ja t dón la mà?
 Ja pot Orestes, doncs, acostar-se-us,
 i ja pot dir-vos: «Mireu al fill».
 Mireu-lo, deu-li la benvinguda.
 Era en la terra senyal ben certa
 de nostra casa, salut de mort.
 Més la niçaga d'aquell vell Tantalus
 troba ventura aquí en la nit.
 Benvingut sies, dieu. Preneu-me,
 al vell conduiu-me pare de tots.
 Ont és? Vull veure-l. Vull veure aquella
 augusta testa que era dels déus
 la consellera. Per què tremoles?
 Per què t'apartes? Què hi ha? Sofreix
 el que igualava als déus? Misèria!
 Totpoderosos en crudels aigües
 ben fort el tenen encadenat!

TERCERA ESCENA

ORESTES, IFIGENIA I PILADES

ORESTES

També vosaltres devallaveu?
 Germana, bé: sols falta Electra.
 Suau els déus ens-e-la enviïn!
 Prò ane tu t planyo, pobre amic!
 Teniu, veniu al peu del trono
 del déu Plutó, per saludar-lo:
 aquell que arriba així ho sol fer.

IFIGENIA

Vosaltres, déus germans, que an el cel ample
 deu la llum de la nit i la del dia
 sols pels vivents i no pels que són fòra,
 an el germà i a mi ara assistiu-nos.
 An el teu, tu, Diana, te l'estimes
 més que ls presents del cel i de la terra,
 i el teu rostre de verge gires sempre
 vers el seu brill etern, muda, amorosa.
 Oh, no vulguis que I meu, que tard retrobo,
 i que és l'únic, estiga debatent-se
 més temps dins les tenebres del desvari!
 I si és complert el teu voler que m duia
 aquí reclosa, dóna-ns ta assistència
 an ell per mi, i a mi per ell; deslliura-ns
 de la maledicció; fes que no s perdi
 aquest temps que ara ns resta per salvar-nos.

PILADES

No ns tornes a coneixer, bon Orestes?
 Coneixes el bosc sant i la llum clara
 que no brilla pels morts? No sents els braços
 de la germana i de l'amic que t tenen
 ben forts, ben vius? No som pas ombres

[buides.

Agafa-ns bé i escolta-m: reprèn forces,
 que val molt cada instant: nostra fugida
 la fila prim una propícia Parca.

ORESTES

Deixa-m per primer cop amb el cor lliure
 gaudi en tos braços d'alegria pura.
 Déus immortals que flamejants de força
 aneu portats pels nuvols més espessos
 i feu caure la pluja desitjada

en mig dels trons i els vents i la tempesta,
mudant dels homes el terror i engunia
en suau benedicció, l'esguard atonit
en esguard de mercès i d'alegria
quan en les gotes de les fulles fresques
s'espilla l sol novell, i el tendre Iris
de mil colors s'emporta am mà lleugera
els vels grisencs i ubacs dels ultims nuvols.
En els braços aimants de la germana,
en el pit de l'amic deixeu que gosi
i posseeixi am grans mercès la ditxa
que m concediu. S'és acabat el castic:
m'ho diu el cor: ja fugen les Eumenides
i ja del Tartar les ferrenyes portes
sento batre allà lluny darrera d'elles.
La terra fa un aroma que m retorna
i em convida a recorre-la cercant-hi
entre fets senyalats el goig de viure.

PILADES

El temps és just. El vent que infla les veles
porti a l'Olimp tanta alegria nostra.
El pensà i l'obrar prompte ns cal. Anem's-en.

(Seguirà)

JVLIA LIBERTA BLANDA ⁽¹⁾

*En l'atri del Museu antigues lapides
ornaven la paret, tribut un dia
del record a l'absent de qui guardaven
la sòn eterna.*

*Els llinatges trobi de gent patricia,
de senadors, proconsuls i matrones
famosos per llurs crims o llur grandesa
que omplen l'Historia.*

*Pensatiu (recordant que l'hora corre,
i els segles i les races, com aresta
al vent) entre les lloses de sepulcre
que allà dormien,*

*una n vèren mos ulls de gran misteri
qui de mortes edats sofri la pelja;*

(1) Recordant una lapida sepulcral del Museu de
Raxa.

*curt era l mot de sa llegenda: JVLIA
liberta blanda.*

*Concirós, el retorn, com un ensomni
eixa vaga inscripció me repelia,
i al cap del temps transcorregut, planyivol,
la sento encara.*

*Ressona dins mon cor; la fantasia
se llança als mil indrets de la Quimera;
i entre l'aixam de formes qui s'ban foses
com subtil boira;*

*entre l món d'Apariencias engolides
en lo pelac immens de la Substancia,
m'invadeix l'anyorança, com la febre
de tot lo Incognit.*

*En va l'enteniment, en va l deliri
proven d'omplir de sers imaginaris
eixa ignota regió i en les tenebres
fan de lluernia.*

* *Qui la faç traçarà ni l secret intim
de la dolça lliberta? Qui l'història
d'un amor que ha gravat en son sepulcre
blanes carícies?*

*A l'avenc de l'oblit el temps s'aboca
rossegant l'accident. Per què l'afanyes,
si del rastre ignorat d'una existencia
no res ne queda:*

*ni l'imatge real de la bellesa,
ni l'accent de sa veu, ni l tebi aroma,
ni l vent de corrupcions a que s'vinclava
la flor impura?*

*Deixa, deixa l torment de lo preterit:
aquella forma s'espolti, i sa sava
corre avui en la gran Naturalesa
nodrint flors noves.*

*Elles te curaran de l'anyorança
per lo passat, que lo teu cor somnia
en la lliberta qui nasqué vint segles
abans de l'hora.*

MIQUEL S. OLIVER

Mallorca, 1898.

BIBLIOGRAFIA

CHAIR (roman), par Eugène Montfort. *Société du « Mercure de France »*. — Paris, 1898.

Am tot i el nom que porta per títol, *Chair* no és pas un llibre aixelebradament afrodisiac. Revela únicament un sensualisme ideal o emocional, apaïbat amb freqüència per exaltacions de sentiment i per ensomniaments panteístics. L'argument d'aquesta curta novel·la, per lo exageradament senzill, no pot considerar-se com aital. El seu autor, que és un estilista refinat, no ns ha pas donat am *Chair* una obra que encarni, anc que siga incomplet, el programa artístic, social i filosòfic del Naturisme, conforme podia esperar-se de qui és, com ell, un dels més hardits capítols d'aqueixa recent escola. Ignoro si en Montfort ha cregut conformar-se d'una manera estricta amb els dogmes del Naturisme; però lo que si observo és que, tal vegada inconscientment, se n'ha allunyat molt i penetra en un terreny absolutament contrari a les idees que ls naturistes preconisen. En Montfort no fa més que relatar, d'una manera personal, les sensacions i els estats d'ànima que produeixen en un individu la natura i la presència, quan no l record, de la donzella a qui aquell estima. En conjunt, aquesta noveleta resulta pura i vivent observació animica, feta amb una psicologia poètica i subtil, que desplega fineses d'anàlisi i matisacions decadentistes, les quals, sense deprimir-lo gens, deliten intensament l'esperit del qui llegeix.

En alguns moments, ben comptats, *Chair* se ressent d'un xic de monotonia, i altres d'una excessiva difusió de sentiment que fa perdre l'unitat interior de l'obra. Emperò, l'autor d'aquest llibre sens ha revelat com un poeta i com un escriptor de molt talent.

J. P. J.

REVISTA DE REVISTES

El darrer número del *Nouy Kult* publica un poema den Multatuli, un article titolat *Epilee*, den Stanislaw

K. Neumann, la traducció d'un article extret de la *Wiener Rundschau*, un *Himne* en vers den Karásek i algunes ratlles de prosa subscrites per en J. Walter-Jourde. Són molt originals els frisos i culs-de-llantia que adornen el text d'aquesta publicació.

— Els dos últims fascicles de *La Plume*, revista social-artística i alhora literària, són quasi exclusivament dedicats a les obres i a la personalitat de l'escultor Falguière, qui actualment té tanta nomenada a França. Entre ls diferents articles que en dita publicació s'ocupen d'ell, és molt interessant el que amb el títol de *L'Art den Falguière* li consagra l poeta jove Rambosson, de qual escrit mereixen traduir-se ls paràgrafs següents: « Lo que dona tanta bellesa a l'escultura den Falguière és el seu costat humà i universal a la vegada. Però és que ella commou a les multituds i s fa comprensible an elles.... En Falguière és un artista idealista. El seu art brolla de la Vida, però l seu somni completa la Vida. En Falguière és un gran artista perquè s'accontenta am commoure-s prou simplement per trobar l'emoció eterna. La seva obra és bella perquè ell ha vist la natura amb els ulls d'un infant entusiasmada, perquè ha reproduït la seva visió am l'ardor ansiosa d'un home poderosament dotat per viure... La gran originalitat den Falguière està en haver romput am les tradicions de l'Escola i d'haver realment creat un art nou. La seva escultura és la mateixa expressió del temperament francès... Alexandre Falguière és un revolucionari; ell ha sentat l'estatuària. Hi ha introduït un ideal modern de formes. Mentres encara ningú s'havia atrevit a deslliurar-se de les traves divines de la tradició grega, en Falguière ha instaurat el nu actual en l'escultura ».

S'ha de citar, del segon número de Juny, el capítol VII dels *Arabesques*, den Adolf Retté, els quals ens ofereixen una visió humana de naturalesa i a l'ensems algunes atinades reflexions sobre l desenrotllament de la vida social.

— El sumari de la *Revue Blanche* del 15 de Juny és el següent:

« Remy de Gourmont: *Estetica de la llengua francesa*. — Jean Roanne: *Valrose* (2.ª part). — Théodore Duret: *Miss Austen*. — André Gide: *Saul*. — Mme. Catulle Mendès: *Les tres amigues*. — Charles Saunier: *Petita Gazeta d'Art*. — André Corneau: *Musica*. — Retrat de Jane Austen, dibuixat per en Feliu Vallotton. »

— La *Coupe* de Juny insereix una poesia d'André Gide, titulada *Sobre una tomba a les tores de la mar*, i dona a llum alguns versos den Jaloux, Payen, Maryllis i Signoret.

— La *Cité d'Art*, del mateix més, publica articles den Lanquine, Salvagniac, Ryner, Garnier i Keim, am poesies subscrites per Frédéric Saisset, Charles, Bernard i Paul Alavaill.

J. P. J.

TIP. « L'AVENÇ », RONDA UNIVERSITAT, 4, BARCELONA